

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 8/15.03.2024 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 15.03.2024 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Александър Кашъмов
Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева
Илия Вълков

изслуша доклад по жалба с вх. № 11-006/2024 г. на Г. К. срещу БНР за публикация със заглавие *"Културни войни" с В. А.: Германската власт на протест срещу опозицията* от 27 януари 2024 г. В жалбата се твърди, че е осъществено нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на посочената медия.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. № 11-006/2024 г. се отнася до нарушение на Етичния кодекс на българските медии, осъществено чрез публикация в БНР.
2. Ирина Недева и Илия Вълков не участват в обсъждането.
3. Жалбата е подадена в допустимия от правилника срок.
3. КЖЕ обсъди допустимостта на жалбата и я прие за допустима.
4. Постъпило е становище от Българското национално радио.

II. ЖАЛБА

Според жалбата: *„в коментара си ... В. А. интерпретира протеста [в Германия, срещу възраждането на нацизма] като заговор на правителството и гражданското общество срещу "Алтернатива за Германия". Той открито обвинява правителството на ... че са организирали демонстрации срещу опозицията.*

[...]

Това означава, че В. А. допуска, че е възможно в Германия да има заговор на правителството и гражданското общество. Това допускане не е по-сериозно от допускането, че Германия се

управлява от Рептили. По същество БНР е позволила политически събития да се коментират от лица, които нямат базисни познания за политиката.

[...]

По-същественният проблем в този коментар е, че в него изглежда има съзнателно натрупване на думи на омразата, а от теорията е известно, че това е груба форма на скрита политическа пропаганда. Това е техника за убеждаване, която не просто води до промяна на мнения, а и на нагласите за действие. Затова е възможно в случая да има престъпление срещу демократичния ред в България.”

Като “думи на омразата” жалбоподателя определя следните цитати:

- Не точно Германия, а нещо като Прайдмания
- Либералната тълпа с прайд-знамената
- Те естествено развяха ЛГБТ знамена
- Шум на пискливи протестъри
- Развяха ЛГБТ знамена
- Манифестация в някаква измислена страна, чийто официален флаг е този на дъгата
- Добрите стари номера на любимата ни „демократична общност“
- Истината е апендикс за премахване, а фактите - обелка за изхвърляне.

Приложена е връзка към публикацията, както и всички текстове на коментатора В.А. от рубриката “Културни войни” в предаването на БНР “Политически некоректно”. Жалбоподателят е създал и информационен контекст, с който опитва да докаже, че част от тезите на В.А. съвпадат с руската информационна война (цитира се руският политолог и публицист А. Д. и се посочва гледната точка за “слабостта на Запада” и за “господстващия либерално-глобалистичен елит”).

Искане към Комисията за журналистическа етика: Да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии, медията да публикува/разпространи поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

В жалбата са копирани следните разпоредби от Етичния кодекс.

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО, 1.1 Точност, 1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти., **1.1.3** Няма да подвеждаме обществото и ясно ще посочваме къде са използвани манипулирани текстове, документи, образи и звуци., **1.1.4** Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Постъпило е становище от Българското национално радио. В него, освен другото, се казва следното: *В становището си се ръководим от разбирането за спецификата на жанра „коментар, тъй като при направения анализ от страна на жалбоподателя и посочената аргументация има неточности при тълкуването му. Коментарът е публицистичен жанр, в който доминират тезите и заключенията на автора. Този жанр предполага по-свободен поглед върху темата.*

Коментарът има „за цел да покаже мнението на автора публично“, както е записано и в „Редакционните стандарти на БНР.

[...]

Г-н В.А. е външен автор и редовен коментатор в предаването „Политически НЕкоректно“. Даваме си сметка, че носим редакционна отговорност за медийното съдържание, показващо гледната точка на автора, към разискваните теми (т. 1.1.4 от Етичния кодекс на българските медии) – да не съдържа преднамерено изопачени факти (т. 1.1.1 от Етичния кодекс на българските медии) и да не подвежда обществото чрез посочване на манипулирани текстове, документи, образи и звуци (т. 1.1.3 от Етичния кодекс на българските медии).

Текстът на жалбата стъпва на силно генерализирани изводи, употребени избирателно в подкрепа на основната теза на жалбоподателя, отправяйки спорни внушения за нарушаването на професионалните стандарти в БНР, сред които, че „БНР е позволила политически събития да се коментират от лица, които нямат базисни познания за политиката“. Нещо повече, смятаме подобни твърдения за опасни, неаргументирани и граничещи с опит за вмешателство в редакционната политика на обществената медия при подбора на събеседници, експерти, коментатори и анализатори. Това впечатление се налага от повторемостта при посочването от страна на жалбоподателя на нарушения, допуснати в журналистическото съдържание, създавано от БНР. (Вж. жалба №11-001).

С тезата „По-същественният проблем в този коментар е, че в него изглежда има съзнателно натрупване на думи на омразата...“, подателката на сигнала на практика констатира използването в коментара на В.А. „Германската власт на протест срещу опозицията“ на език на омразата. Смятаме, че експресивният стил на изразяване в журналистическия материал на В.А. не би могъл да се квалифицира като враждебна реч или език на омразата. Тук бихме искали да припомним, че в практиката на ЕСПЧ е прогласен принципа, че свободата на словото е в основите на демократичното общество и едно от базовите условия за неговия прогрес и реализацията на всеки отделен човек. В тази връзка, ЕСПЧ приема, че при условията на §2 на чл.10 КЗПЧОС, свободата на словото и свободата на изразяване се прилага не само по отношение на „информация“ или „идеи“, които се възприемат благосклонно или като безобидни, безвредни или с безразличие, но също и по отношение на такива, които засягат, обиждат, шокират или смущават, тъй като такива са изискванията на плурализма, толерантността и либерализма, без които нито „едно демократично общество“ не би могло да съществува

Особено внимание обръщаме на финалните думи на цитираните решения „...такива са изискванията на плурализма, толерантността и ширококомислието, без които няма демократично общество“, които са в силно противоречие с изразеното в жалбата предположение – „Затова е възможно в случая да има престъпление срещу демократичния ред в България“.

Чл. 10, ал.1., т.1 от ЗРТ гарантира правото на свободно изразяване на мнения, а чл.11., ал.1. гласи, че „всяко мнение може да бъде изразявано свободно в медийните услуги“. В този смисъл смятаме, че жалбата на г-жа К. е неаргументиран.

В заключение е необходимо да се посочи, че отразяването от БНР на протестите в Германия през януари т.г. срещу крайно десния екстремизъм е достоверно, с точно предаване на фактите и с представяне на различни гледни точки към събитията . Предлагаме справка, която представя част от съдържанието по темата, излъчено в ефира на Радиото и публикувано на сайта bnr.bg:/посочени са линкове/

V. ФАКТИ

“Културни войни” е авторска рубрика на коментатора В. А. в предаването на БНР “Политически некоректно”, водено от П. В. В духа на предаването, тезите на А. критикуват либералните и глобалистски тези в областта на популярната култура, политиката, киното, литературата и въобще във всички аспекти на обществения разговор. Както въпросната, така и всяка публикация на А. има характер на публицистичен коментар с категорична и страстно защитена гледна точка. Това я прави част от обществения дебат, но не и нарушение на Етичния кодекс.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата, запозна се и с публикацията на посочения сайт. Както нееднократно сме отбелязвали, коментарът е журналистически жанр, който критикува свободно. С тезите на В. А. може да се спори. Те са страна в най-ожесточения обществен дебат на нашето време: спорът “либерали – консерватори”. Но нито едно от посочените определения не могат да бъдат обявени за “реч на омразата”, още по-малко за “престъпление срещу демократичния ред в България”. Съпадението с тези на руската пропаганда също не може да бъде основание на санкция: самата същност на пропагандата е да се вклинява в обществения дебат и да присвоява неговите тези, като ги изопачва или довежда до крайност.

Проблемът е не информационният, а редакционният контекст. Жалбоподателят очевидно вписва един сам по себе си неподлежащ на етична критика коментар в цялостния тон на предаването “Политически некоректно” на БНР с автор П. В. Затова критиките звучат по-скоро като критики срещу В., отколкото срещу А. Както КЖЕ подчерта в свое становище по повод неизлъчването на интервюто на посланика на Руската федерация, Етичният кодекс на българските медии не съдържа пречка медиите да отразяват едни или други позиции, когато това е необходимо за пълно и безпристрастно информиране на аудиторията, но в такъв случай от съществено значение е критичната функция на журналистиката.

Според Комисията ролята на журналистиката е решаваща. Ако тя води дебата вътре в самите предавания, авторските рубрики няма да бъдат бъркани с пропагандни памфлети. Така претенцията на предаването “Политически некоректно” да позиционира себе си като алтернатива – а не да търси алтернативи в собствената си територия – не защитава своите автори в стремежа им към свобода и автентичност, а ги кара да изглеждат като част от целенасочен механизъм за убеждаване. За да ни повярват, че сме част от свободния дебат, трябва да изпитаме върху собствените си тези и дебата, и свободата, и несъгласието.

В цитирания в жалбата коментар няма манипулиране на текстове или образи (т. 1.1.3), няма и смесване на факти и коментари (т.1.1.4) или игра с фактите (т.1.1.1.). Но, както посочва жалбоподателят, съществува риск под влияние на предаването „да се променя не само общественото мнение, но и нагласите за действие“. Това се дължи на факта, че предаването *Политически некоректно* - независимо какъв е бил неговият замисъл - не е форум за обществени дебати.¹ Идеи, към които в обществото има противоречиво отношение, се разпространяват безкритично и безалтернативно в ефира на общественото радио в противоречие с етичните принципи на българските медии. Като се самообявява за „опозиция на господстващия медиен дискурс“, водещият се самоизключва от задължението да спазва етичния принцип за плурализъм на гледни точки (т. 1.1.5 *В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.*).

КЖЕ напомня, че от общественото радио се очаква да гарантира територия за различни гледни точки или най-малкото - критична дистанция на водещия от тезите на гостите.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността ѝ, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

КЖЕ намира жалба с вх. № 11-006 /2024 г. за **неоснователна** по т. 1.1.1., 1.1.3 и 1.1.4 и **основателна** по т.1.1.5 от Етичния кодекс на българските медии.

Съгласно Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

*Изпълнителен директор на
Фондация НСЖЕ :*

Ева Петрова

Вж. и решението по жалба 10-005/2023 <https://mediaethics-bg.org/wp-content/uploads/2023/06/%D0%A0%D0%B5%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%E2%84%96-7-%D0%BE%D1%82-2023-%D0%BF%D0%BE-%D0%B6%D0%B0%D0%BB%D0%B1%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%A0.%D0%97.%D0%9A.-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D0%91%D0%9D%D0%A0.pdf>